

অসমৰ অৰ্থনৈতিক বুনুয়াদ

প্ৰয়োজনীয় তথ্য

- অসমৰ অৰ্থনৈতিক অৱস্থা আৰু বিকাশৰ গতি
- অসমত উৎপাদিত শস্যৰ প্ৰকাৰ আৰু উৎপাদন
- অসমত অৰ্থ উপাৰ্জক কৃষিৰ উৎপাদন আৰু ৰাজ্যখনৰ অৰ্থনীতিত প্ৰভাৱ।
- ৰাজ্যখনত ঔষধি আৰু উদ্যান শস্যৰ গুৰুত্ব

অৰ্থনৈতিক অৱস্থা

(ECONOMIC CONDITION)

উত্তৰ-পূব ভাৰতৰ একমাত্ৰ সমতলীয় ৰাজ্য অসমক চৌদিশে পাহাৰীয়া ৰাজ্যসমূহে আগুৰি আছে। এই ৰাজ্যৰ কেৱল তিনিখন জিলা পাহাৰীয়া কাৰ্বি আংলং, পশ্চিম কাৰ্বি আংলং আৰু ডিমাহাচাও। মহাবাহু ব্ৰহ্মপুত্ৰ হ'ল ৰাজ্যখনৰ জীৱনৰেখা। অসমৰ সামগ্ৰিক অৰ্থনীতি প্ৰধানকৈ নিৰ্ভৰ কৰিছে ৰাজ্যখনৰ মানৱ সম্পদৰ ওপৰত। অসমৰ কৃষি, উদ্যোগ আৰু ব্যৱসায়-বাণিজ্য আদি প্ৰায় সকলোবোৰ অৰ্থনৈতিক কাৰ্য-কলাপ উপৰোক্ত কাৰকসমূহৰ দ্বাৰা নিয়ন্ত্ৰিত।

সেৱাখণ্ডৰ বাহিৰে অসমৰ কৃষি আৰু উদ্যোগ ক্ষেত্ৰত ঘৰুৱা উৎপাদন ২০১১-১২ চনৰ তুলনাত ২০১৫-১৬ চনত কম-বেছি পৰিমাণে একে আছে। কৃষি আৰু সংশ্লিষ্ট উৎপাদন ক্ষেত্ৰত ২০১১-১২ চনৰ ১৯.৮৯ শতাংশৰ পৰা ২০১৫-১৬ চনত ১৮.৬৬ শতাংশলৈ হ্ৰাস পোৱাহে দেখা গৈছে। শিল্পদ্যোগৰ ক্ষেত্ৰতো আয়ৰ পৰিমাণ ২০১১-১২ চনৰ ৩০.৬৬ শতাংশৰ পৰা ২০১৫-১৬ চনত ২৮.৮২ শতাংশলৈ হ্ৰাস পোৱা দেখা গৈছে। খনিজাত সামগ্ৰী উৎপাদনৰ আয় উক্ত সময়ছোৱাত ৩৩.৪ শতাংশৰ পৰা ২৫.০ শতাংশলৈ হ্ৰাস হৈছে। ইয়াৰ বিপৰীতে সেৱাখণ্ডৰ পৰা হোৱা আয়ৰ পৰিমাণ এই কালছোৱাত ৪৩.৯৭ শতাংশৰ পৰা ৪৬.৭১ শতাংশলৈ বৃদ্ধি পাইছে। ২০১১-১২ চনক ভিত্তি বছৰ হিচাপে লৈ অসমৰ সামগ্ৰিক ঘৰুৱা উৎপাদনৰ মূল্য ২০১৪-১৫ চনৰ ১৬৬৭০৮.৮৫ কোটি টকাৰ বিপৰীতে ২০১৫-১৬ চনত ১৭৯৩৯৪.৭৩ কোটি টকা হৈছে বুলি এক সমীক্ষাত কোৱা হৈছে। সেই হিচাপে ৰাজ্যখনৰ অৰ্থনৈতিক উন্নয়নৰ হাৰ সেই সময়ছোৱাত হয়গৈ ৭.৭৩ শতাংশ। অৱশ্যে ৰাজ্যখনৰ এই উন্নয়নৰ হাৰ

ভাৰতবৰ্ষৰ সামগ্ৰিক উন্নয়নৰ হাৰৰ তুলনাত ০.১৫ শতাংশ কম। উক্ত সময়ছোৱাত উল্লিখিত উন্নয়নৰ হাৰ সকলো খণ্ডত উন্নয়ন হাৰ ৩.৮৮ শতাংশৰ তুলনাত উদ্যোগ খণ্ডত এই হাৰ ৯.৪১ শতাংশ আৰু সেৱা ক্ষেত্ৰত ৮.২১ শতাংশ বুলি এক চৰকাৰী দ্ৰুত গণনাত কোৱা হৈছে। এই গণনা অনুসৰি ২০১৪-১৫ চনৰ তুলনাত ২০১৫-১৬ চনত উদ্যোগ ক্ষেত্ৰত উল্লেখযোগ্য উন্নতি পৰিলক্ষিত হৈছে। নিৰ্মাণ খণ্ডত এই সময়ছোৱাত ১০.৫৫ শতাংশৰ পৰা ১২.৭৫ শতাংশলৈ বৃদ্ধি পাইছে।

বৃত্তিৰ গাঁথনি

(OCCUPATIONAL STRUCTURE)

অসমত বসবাস কৰা অধিকাংশই মূলতঃ কৃষিজীৱী। অসমৰ সাৰুৱা মাটি, ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু ইয়াৰ উপনদী, শাখা নদীৰ বিশাল জলৰাশি আৰু সামগ্ৰিক জলবায়ু কৃষিকাৰ্যৰ বাবে অনুকূল হোৱা বাবেই কৃষি অসমৰ মূল বৃত্তি। যুগ যুগ ধৰি অসমৰ লোকসকলে কৃষিকাৰ্য কৰি জীৱিকা নিৰ্বাহ কৰি আহিছে। স্বৰাজ্যোত্তৰ কালত বিশেষকৈ সত্তৰৰ দশকৰ পৰা অসমৰ বৃত্তিগত গাঁথনিত কিছু পৰিৱৰ্তন আহিছে। কৃষিৰ লগে লগে কৃষিভিত্তিক আৰু বনভিত্তিক উদ্যোগ কিছু গঢ়ি উঠাৰ লগতে সেৱাখণ্ডত অধিক লোকে আত্মনিয়োগ কৰি বৃত্তিৰ গাঁথনিত পৰিৱৰ্তন আনিছে।

কৃষি

(AGRICULTURE)

কৃষিখণ্ডত ব্যৱহৃত হোৱা অঞ্চল, ৰাজ্যখনৰ সকলো খণ্ডত ব্যৱহৃত ভূমিতকৈ অধিক। ৰাজ্যখনৰ প্ৰায় ৫৪.১১ শতাংশ মাটি কৃষি কাৰ্যত ব্যৱহৃত। ৰোপণ কৃষিখণ্ড সামৰি ল'লে ৰাজ্যখনৰ শতকৰা ৮০

শতাংশ মানুহে কৃষিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে। জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ লগে লগে কৃষি পদ্ধতিত যথেষ্ট পৰিৱৰ্তন অহা দেখা গৈছে। প্ৰকৃত আৰু মুঠ শস্যক্ষেত্ৰৰ পৰিমাণ বিগত কেইটামান দশকত যথেষ্ট বৃদ্ধি পাইছে (তালিকা নং ১)।

অসমৰ ৫৪.১১ শতাংশ মাটি কৃষি কাৰ্যত ব্যৱহৃত হয় আৰু ৰাজ্যখনৰ ৮০ শতাংশ মানুহে কৃষিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে।

ইয়াৰ ফলস্বৰূপে, প্ৰধানকৈ বনাঞ্চলৰ পৰিমাণ কমি গৈছে। কৃষি উৎপাদন বৃদ্ধি যথেষ্ট হৈছে যদিও পৰিৱেশৰ ওপৰতো ইয়াৰ বিৰূপ প্ৰভাৱ পৰা পৰিলক্ষিত হৈছে।

কৃষি উৎপাদন

(AGRICULTURE PRODUCTION)

অসমৰ কৃষি উৎপাদনৰ প্ৰধান কাৰকসমূহ হৈছে সমতল ভূমি, সাৰুৱা মাটি আৰু পৰ্যাপ্ত বৰষুণৰ লগতে কৃষি শস্যৰ বাবে অনুকূল জলবায়ু। অসমৰ মূল কৃষি শস্য হ'ল ধান আৰু এই ধানৰ পৰা ওলোৱা চাউল অসমীয়া মানুহৰ প্ৰধান খাদ্য। ধানৰ বাহিৰে ৰাজ্যখনত মৰাপাট, কুঁহিয়াৰ, চাহ, মাহজাতীয় শস্য, আলু, কপাহ আৰু উদ্যান শস্য উৎপাদন কৰা হয়। ২০১৫-১৬ চনৰ সমীক্ষা অনুসৰি ধান খেতি কৰা অঞ্চল হ'ল ২৪.৮৫ লাখ হেক্টৰ। এই এলেকা ৰাজ্যখনৰ খাদ্য-শস্য উৎপাদনৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা মুঠ এলেকাৰ ১২.৯৬ শতাংশ। গ্ৰীষ্ম, শৰৎ আৰু শীতকালত কৰা ধানৰ উৎপাদন আৰু খেতি কৰা এলেকাৰ পাৰ্থক্য আৰু পৰিৱৰ্তন মন কৰিবলগীয়া। শৰৎ কালত কৰা ধান খেতিৰ এলেকা ২০০৪-০৫ চনত ৪.৩৬ লাখ হেক্টৰৰ পৰা ২০১৪-১৫ চনত ১.৯৬ লাখ হেক্টৰলৈ কমি গৈছে। সেইদৰে গ্ৰীষ্মকালীন ধান খেতিৰ এলেকা ২০১৪-১৫ চনত

৪.১৬ লাখ হেক্টৰৰ পৰা ২০১৫-১৬ চনত ৪.০৫ লাখ হেক্টৰলৈ কমা দেখা গৈছে। ইয়াৰ বিপৰীতে শীতকালত কৰা ধান খেতিৰ এলেকা ২৪.৮৫ লাখ হেক্টৰৰ পৰা ২০১৫-১৬ চনৰ ২৪.৯৫ লাখ হেক্টৰলৈ বৃদ্ধি পোৱা দেখা গৈছে।

ৰাজ্যখনত ঘেঁহু আৰু মাহজাতীয় শস্যৰ উৎপাদন কৰা অঞ্চলৰ পৰিমাণ আগৰ তুলনাত ২০১৫-১৬ চনত কম দেখা গৈছে। আনহাতে তৈলজাত সামগ্ৰীৰ উৎপাদনৰ ক্ষেত্ৰ ২০১৪-১৫ চনত ৩.০৭ লাখ হেক্টৰৰ তুলনাত ২০১৫-১৬ চনত ৩.১১ লাখ হেক্টৰলৈ বৃদ্ধি পাইছে।

অসমত মুঠ খাদ্য-শস্যৰ উৎপাদন প্ৰধানকৈ ২০০৭-০৮ চনৰ পৰা উল্লেখযোগ্য হাৰত বাঢ়িছে (তালিকা নং ২)। ৰাজ্যখনত খাদ্য-শস্যৰ উৎপাদনৰ ক্ষেত্ৰ যোৱা কেইটামান বছৰত কিছু উত্থান-পতন পৰিলক্ষিত হৈছে। ২০১৩-১৪ চনত খাদ্য-শস্যৰ মুঠ উৎপাদন ৫৪,১৮,০০০ টনৰ বিপৰীতে ২০১৪-১৫ চনত ৫৪,৫৯,০০০ টনলৈ বৃদ্ধি পায়। কিন্তু ২০১৫-১৬ চনত উৎপাদন ভালেখিনি হ্ৰাস পায় আৰু ইয়াৰ পৰিমাণ হয়গৈ ৫৩,৫৯,০০০ টন। ২০১৪-১৫ চনত ধানৰ উৎপাদন ৫২,২৩,০০০ টনৰ পৰা নামি ২০১৫-১৬ চনত ৫১,২৫,০০০ টন হোৱা দেখা গৈছে। ইয়াৰ বিপৰীতে ঘেঁহু আৰু তৈলজাত শস্যৰ উৎপাদন বৃদ্ধি পাইছে। ঘেঁহুৰ উৎপাদন ২০১৪-১৫ চনত ২৯,০০০ টনৰ পৰা ২০১৫-১৬ চনত ৩৪,০০০ টনলৈ বাঢ়িছে। তেনেদৰে তৈলজাত শস্যৰ উৎপাদন উক্ত সময়ছোৱাত ২,০৬,০০০ টনৰ পৰা ২,১৫,০০০ টনলৈ বৃদ্ধি পাইছে। মাহজাতীয় শস্যৰ উৎপাদন কিছু হ্ৰাস পাইছে। উক্ত সময়ছোৱাত ইয়াৰ পৰিমাণ ১,১১,০০০ টনৰ পৰা হ্ৰাস হৈ ১,০৮,০০০ টন হৈছেগৈ।

কৃষি উৎপাদনৰ প্ৰকাৰ

(CROPPING PATTERN)

অসমৰ কৃষিৰ শ্ৰেণী বিভাগ বিভিন্ন কাৰকৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। জলবায়ু, ভূ-প্ৰকৃতি, মৃত্তিকাৰ গুণাগুণ বিশেষকৈ পানীৰ প্ৰাচুৰ্য্যতাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি আৰ্দ্ৰ কৃষি কৰা হয়। অসমৰ আৰ্দ্ৰ কৃষিৰ মূল শস্য হ'ল ধান। আকৌ শস্য উৎপাদনৰ সময় অনুসৰি অসমৰ কৃষিক তিনিটা ভাগত ভগাব পাৰি।

(i) খাৰিফ শস্য (Kharif Crop)

(ii) ৰবি শস্য (Rabi Crop)

(iii) জাইড শস্য (Zaid Crop)

এপ্ৰিল-মে' মাহত বৰষুণ আৰম্ভ হোৱাৰ লগে লগে অসমত খাৰিফ কৃষি শস্য সিঁচা হয় আৰু নৱেম্বৰ-ডিচেম্বৰ মাহত শস্য চপোৱা হয়। শালি আৰু বাওঁ ধান, মৰাপাট, কুঁহিয়াৰ আদি হ'ল প্ৰধান খাৰিফ শস্য (তালিকা নং ৩)।

ৰবি শস্য সিঁচাৰ সময় হ'ল শীতকালৰ আৰম্ভণি অৰ্থাৎ অক্টোবৰ আৰু মাৰ্চ মাহ আৰু শস্য চপোৱাৰ সময় হ'ল বসন্ত কালৰ শেষ অংশ অৰ্থাৎ এপ্ৰিল আৰু জুন মাহ। মূল ৰবি শস্যসমূহ হ'ল আছ আৰু বড়ো ধান, সৰিয়হ, মাহজাতীয় শস্য, তিল, ধঁপাত, ঘেঁহু, মাকৈ আৰু বিভিন্ন ধৰণৰ শাক-পাচলি আৰু ফল।

খাৰিফ আৰু ৰবি শস্য উৎপাদন কৰাৰ মাজৰ সময়ছোৱা অৰ্থাৎ মাৰ্চ মাহৰ পৰা জুন মাহৰ ভিতৰত যি কৃষি কাৰ্য কৰা হয় সেয়াই জাইড কৃষি। এই কৃষি জলসিঞ্চনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। ৰঙালাউ, তিঁয়হ, তিতাকেৰেলা, তৰমুজ, মটৰমাহ, আলু, পিঁয়াজ, কবি ইত্যাদি জাইড কৃষিজাত শস্য।

অসমৰ পাহাৰীয়া জিলা তিনিখনত পৰম্পৰাগতভাৱে আন এক পদ্ধতিৰ খেতি কৰা হয়।

পাহাৰৰ লোকসকলে পাহাৰৰ ঢালত গজা হাবি-জংঘল কাটি জুই লগাই খেতিৰ বাবে মুকলি কৰি লয়। এনে কৃষি পদ্ধতিক বুম খেতি বুলি কয়। আকৌ স্থান পৰিৱৰ্তন কৰি কৰা এই কৃষি পদ্ধতিক স্থানান্তৰী কৃষি (Shifting Agriculture) বুলিও কয়। ধান, মাকৈ, ৰঙালাউ, জলকীয়া আদি বিভিন্ন শস্য আৰু পাচলি একেডৰা মাটিতে উৎপাদন কৰা হয়। পাহাৰৰ ঢালত এই খেতি কৰা বাবে সাৰুৱা মাটিভাগ ভৈয়ামলৈ বৰষুণৰ পানীয়ে উটুৱাই নিয়ে আৰু অতি কম সময়ৰ ভিতৰত মাটিডৰা অনুৰ্বৰ হৈ পৰে। ফলত এনে কৃষিভূমিৰ উৰ্বৰতা কমি যায়, লগে লগে শস্যৰ উৎপাদনো হ্ৰাস পায়। উৎপাদন হ্ৰাস পোৱা বাবে পাহাৰৰ বাসিন্দাসকলে নতুন এডোখৰ মাটি বাছি লৈ গছ-বন কাটি মুকলি কৰি একে পদ্ধতিৰে কৃষি কাৰ্য কৰে। এনে বুমখেতি বা স্থানান্তৰী কৃষিৰ বাবে পাহাৰীয়া জিলা তিনিখনত দ্ৰুতগতিত পাৰিৱেশিক পৰিৱৰ্তন হ'বলৈ ধৰিছে।

অসমৰ কৃষি উৎপাদনৰ পৰিসংখ্যা তথ্য নথিভুক্ত কৰে অৰ্থনীতি আৰু পৰিসংখ্যা বিভাগে (ECONOMICS AND STATISTICS DEPT.)। কৃষি পৰিসংখ্যা তথ্যই কৃষি উন্নয়নৰ বাবে ল'বলগীয়া ব্যৱস্থাত গুৰুত্ব প্ৰদান কৰি চৰকাৰ আৰু কৃষকক সহায় কৰে।

অসমত খাদ্য-শস্যৰ উৎপাদনৰ ধাৰা তালিকা নং-২ ত দেখুওৱা হৈছে।

অসমৰ কৃষি সমস্যা (PROBLEMS OF AGRICULTURE IN ASSAM)

অসমৰ কৃষি উন্নয়নৰ ধাৰা, উৎপাদনৰ তথ্য আদি বিশ্লেষণ কৰিলে ৰাজ্যখনৰ কৃষি ব্যৱস্থাত থকা কিছুমান আসোঁৱাহ স্পষ্ট হৈ পৰে। ইয়াৰ ভিতৰত প্ৰধান আসোঁৱাহসমূহ হ'ল—

(ক) কৃষিক্ষেত্ৰসমূহৰ আকাৰ সৰু, যাৰ বাবে ট্ৰেক্টৰ আদিৰে মাটি চহোৱা অসুবিধাজনক।

(খ) জনমূৰি কৃষিমাটিৰ পৰিমাণ অতি কম, যাৰ ফলত বহুতো কৃষকে নিজৰ প্ৰয়োজনখিনিকে পূৰাব নোৱাৰা অৱস্থা হয়।

(গ) পুৰণি কৃষি পদ্ধতিকে খামুচি থকাৰ বাবে হেক্টৰে প্ৰতি যিমান উৎপাদন হ'ব লাগিছিল তাতকৈ বহুত কম উৎপাদন হয়।

(ঘ) সীমিত এলেকাতহে (১৫ শতাংশ কৃষিভূমিত) জলসিঞ্চনৰ ব্যৱস্থা থকাৰ বাবে পানীৰ অভাৱত বহুতো অঞ্চলত খেতিৰ বিস্তৰ ক্ষতি হয়।

(ঙ) প্ৰতি বছৰে বানপানীৰ কবলত পৰি কৃষি শস্যৰ ব্যাপকভাৱে ক্ষতি হয়।

এইবোৰৰ বাহিৰেও উপযুক্ত পৰিমাণৰ সাৰৰ অভাৱ, কৃষকৰ অজ্ঞতা আদি বহুতো কাৰণ আছে, যিবোৰে ৰাজ্যখনত আশানুৰূপ কৃষি উৎপাদনত বাধা প্ৰদান কৰি আহিছে।

অসমত শস্যাকৰণ প্ৰণালী

(CROPPING SYSTEM IN ASSAM)

অসমৰ কিছুমান কৃষি অঞ্চলত এবিধ শস্য (MONO CULTURE), কিছুমান অঞ্চলত দুবিধ শস্য (DUO-CULTURE), কিছুমান অঞ্চলত বহু শস্য (MULTI CROPPING), কিছুমান অঞ্চলত আন্তঃ কৃষি (INTERCULTURE) আৰু ঠাই বিশেষে শস্যৰ্তন (CROP ROTATION) কৰা দেখা যায়। এবিধ শস্যকে একে ডৰা মাটিত বহু বছৰ ধৰি কৰিলে মাটিৰ উৰ্বৰতা হ্ৰাস হয় যাৰ বাবে সাৰ যোগান ধৰিবলগীয়া হয়। কিন্তু আৱৰ্তন কৃষি পদ্ধতিত এবছৰত একেডৰা মাটিতে কেইবাবিধো শস্য উৎপাদন কৰা হয় আৰু পিছৰ বছৰত হয়তো আন কেইবিধমান

শস্য উৎপাদন কৰা হয়। যাৰ বাবে তেনে কৃষি ভূমিৰ উৎপাদন ক্ষমতা বহু বছৰলৈ অপৰিৱৰ্তিত হৈ থাকে। এবিধ খেতি কৰা অঞ্চলত কীট-পতঙ্গই যেনেদৰে ক্ষতিসাধন কৰে, আৱৰ্তন কৃষি অঞ্চলত তেনে সমস্যা কম হোৱা দেখা যায়।

শস্যকৰ্ষণ তীব্ৰতা

(CROPPING INTENSITY)

নিৰ্ধাৰণ পদ্ধতি : $\frac{\text{মুঠ কৃষি উৎপাদন ভূমি}}{\text{প্ৰকৃত কৃষি উৎপাদন ভূমি}} \times 100$

বৰ্ধিত জনসংখ্যাৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় খাদ্যৰ অভাৱ পূৰণৰ দুটা পদ্ধতিৰ এটা হ'ল— কৃষিভূমিৰ বৃদ্ধি কৰি উৎপাদন বঢ়োৱা আৰু আনটো হ'ল— পূৰ্বৰ তুলনাত কৃষিভূমিৰ উৎপাদিকা শক্তি বঢ়োৱা।

অধিক কৃষিক্ষেত্ৰ উলিওৱাত থকা অসুবিধাবোৰ হ'ল— কৃষিক্ষেত্ৰ বাঢ়িলে বনাঞ্চলৰ পৰিমাণ কমিব বা আৰ্দ্ৰভূমি পুতি কৃষিভূমি বৃদ্ধি কৰিব লাগিব। সেয়েহে একেডৰা মাটিতে বিজ্ঞানসন্মতভাৱে একাধিক তথা, গহন কৃষি পদ্ধতিৰে শস্য উৎপাদন বঢ়াব পাৰি। অসমৰ দ্ৰুতগতিত বাঢ়ি অহা জনসংখ্যাৰ প্ৰয়োজনীয় খাদ্যৰ জোৰা মাৰিবলৈ কৃষিভূমিসমূহত ক্ৰমে এবাৰৰ পৰিৱৰ্তে দুই বা ততোধিক কৃষিকাৰ্য কৰিবলৈ লোৱা হৈছে। তদুপৰি শস্যৰ্তন পদ্ধতিও অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে।

পৰম্পৰাগত পদ্ধতিয়ে হওক বা উন্নত পদ্ধতিৰে কৰা কৃষি যেনে গহন কৃষি, শস্যৰ্তন আদি সকলোতে জলসিঞ্চনৰ প্ৰয়োজন। বিশেষকৈ অধিক উৎপাদনক্ষম বীজৰ সহায়ত কৰা কৃষিত জলসিঞ্চন

অপৰিহাৰ্য। ক্ষুদ্ৰ, মজলীয়া আৰু বৃহৎ জলসিঞ্চন প্ৰকল্পৰ জৰিয়তে খেতিপথাৰত পানী যোগান ধৰা হয়। পৃষ্ঠজল অৰ্থাৎ বোঁৱতী নৈ বা খাল-বিল আদিৰ পৰা খেতিপথাৰলৈ নলাৰ দ্বাৰা পানী নিয়া হয় অথবা ভূমিগত জল পাম্পৰ দ্বাৰা যোগান ধৰা হয়। ৰাজ্যিক জলসিঞ্চন বিভাগ, পঞ্চায়তৰ অধীনত থকা জলসিঞ্চন বিভাগ আৰু গ্ৰাম্য উন্নয়ন বিভাগ, এই তিনিটা বিভাগৰ জৰিয়তে অসমৰ খেতিপথাৰত পানী যোগানৰ ব্যৱস্থা কৰা হৈছে। ৰাজ্য চৰকাৰৰ জলসিঞ্চন বিভাগেই প্ৰধানকৈ ক্ষুদ্ৰ, মজলীয়া আৰু বৃহৎ জলসিঞ্চন প্ৰকল্পবোৰ নিৰ্মাণ তথা পৰিচালনা কৰে।

শস্য উৎপাদন

(CROP PRODUCTION)

ধান (Paddy)

অসমৰ মুখ্য খাদ্য শস্য হ'ল ধান। মুঠ কৃষিভূমিৰ শতকৰা ৬৪.৫২ ভাগ অঞ্চলত আৰু ৰাজ্যখনৰ খাদ্য-শস্য উৎপাদন কৰা মুঠ অঞ্চলৰ শতকৰা ৯১.৪৩ ভাগ অঞ্চলত কেৱল ধান খেতি কৰা হয়। অসমত প্ৰধানকৈ চাৰিবিধ ধান উৎপাদন কৰা হয়— শালি, আহু, বাও আৰু বড়ো ধান। অসমত ধান উৎপাদন পদ্ধতি আৰু মুঠ উৎপাদনৰ বৃদ্ধি মন কৰিবলগীয়া। বিগত কেইটামান দশকত ধান উৎপাদন কৰা ক্ষেত্ৰ বৃদ্ধি পাইছে আৰু হেক্টৰে প্ৰতি ধানৰ উৎপাদনো ক্ৰমে বৃদ্ধি পাইছে।

তালিকা ৩ (অসমত ধানৰ উৎপাদন)

এই কথা পূৰ্বতে উল্লেখ কৰা হৈছে যে অসমৰ পূব আৰু পশ্চিম কাৰ্বি আংলং আৰু ডিমা হাচাও এই জিলা তিনিখনত বেছিভাগ লোকেই স্থানান্তৰী কৃষি অৰ্থাৎ বুমখেতি কৰি আহিছে। এনে খেতি পদ্ধতিৰ বাবে মাটিৰ উৰ্বৰতা দ্ৰুতগতিত কমাব লগে

লগে ভূমি ক্ষয় বৃদ্ধি হয়। প্ৰধানকৈ এই দুই কাৰণত চৰকাৰে বুমখেতি কৰা অঞ্চলসমূহ বেদিকা কৃষিভূমিলৈ ৰূপান্তৰ কৰাত বিশেষ গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছে। উঠা-নমা কৰিবলৈ বাসগৃহত খটখটি বনোৱাৰ নিচিনাকৈ পাহাৰত ঢাপ কাটি বেদিকা কৃষি কৰা হয়। এই কৃষি পদ্ধতি বিজ্ঞানসন্মত আৰু এই পদ্ধতিত ভূমিক্ষয় তথা মাটিৰ উৰ্বৰতা হ্ৰাসৰ পৰিমাণ অতি কম আৰু শস্য উৎপাদনো যথেষ্ট বেছি। বেদিকা পদ্ধতিত একেডৰা মাটি বাৰে বাৰে ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি যিটো বুমখেতি অঞ্চলত সম্ভৱ নহয়। বুমখেতি কৰা অঞ্চলত একেডৰা মাটিত থকা হাবি কাটি খেতিৰ বাবে মুকলি কৰিব লগা হয় আৰু উৰ্বৰতা কমাব বাবে আগৰ বুমখেতি কৰা অঞ্চল পৰিত্যক্ত হৈ ৰয়।

মৰাপাট (Jute)

অসমত মৰাপাটেই হ'ল আটাইতকৈ বেছি অৰ্থ উপাৰ্জক আঁহযুক্ত শস্য। অসমৰ উষ্ণ আৰু সেমেকা জলবায়ু মৰাপাট উৎপাদনৰ বাবে উপযোগী। সাধাৰণতে দ সাৰুৱা আৰু বছৰত অধিক সময় পানী থকা মাটিত মৰাপাট খেতি হয়। মৰাপাট উৎপাদনৰ সময়ত উষ্ণতা ২০° ছেলছিয়াছৰ পৰা ৪০° ছেলছিয়াছ, প্ৰতি সপ্তাহত ৫ ছে.মি.ৰ পৰা ৮ ছে.মি. বৰষুণ আৰু আপেক্ষিক আৰ্দ্ৰতা ৭০ শতাংশৰ পৰা ৮০ শতাংশ হোৱা প্ৰয়োজন। এই আটাইবোৰ অৱস্থা অসমৰ সমতল জিলাকেইখন প্ৰধানকৈ পশ্চিম অসমৰ জিলাকেইখনত বিৰাজ কৰাৰ বাবে সেই জিলাকেইখন মৰাপাট উৎপাদনৰ বাবে উপযোগী। মৰাপাটৰ গছ উপযুক্ত সময়ত কাটি বন্ধ পানীত ডুবাই ৰখা হয়। প্ৰায় ২০ (বিশ) দিন মান পানীত গছবোৰ ৰখাৰ পাছত গছবোৰ গেলি যায় আৰু এই বাকলিবোৰ সহজে গা-গছডালৰ পৰা গুচাব পৰা হয়। এই

গেলা বাকলিবোৰৰ পৰা সোণবৰণীয়া মৰাপাটৰ আঁহ আহৰণ কৰা হয়। সেইবাবে মৰাপাটক “সোণালী সূতা” আখ্যা দিয়া হৈছে। অসমত মৰাপাটৰ খেতি নগাঁও, মৰিগাঁও, গোৱালপাৰা, ধুবুৰী আৰু বৰপেটা জিলাত অধিক পৰিমাণে হয়। সাধাৰণতে অসমত উৎপাদিত মৰাপাট প্ৰকাৰ ভেদে ১ মিটাৰৰ পৰা ৪ মিটাৰ পৰ্যন্ত দীঘল হয়।

চাহ (Tea)

চাহ অসমৰ প্ৰধান অৰ্থ উপাৰ্জক কৃষি। অসমত চাহখেতিৰ বাবে উপযুক্ত পৰিৱেশ পোৱা যায়। বাৰ্ষিক বৰষুণৰ পৰিমাণ ১৫০-২০০ চেণ্টিমিটাৰ, উষ্ণতা ৩০° ছেলছিয়াছতকৈ অধিক আৰু অম্লীয় এচলীয়া মাটি প্ৰায়বোৰ জিলাত পোৱা যায় বাবে অসম ৰাজ্য পৃথিৱীৰ ভিতৰতে চাহ উৎপাদনৰ বাবে এক উল্লেখযোগ্য অঞ্চলৰূপে পৰিগণিত হৈছে। ৰাজ্যখনত ৮৫০ খনতকৈ অধিক ডাঙৰ চাহ বাগিচা আৰু কেইবাহাজাৰো ক্ষুদ্ৰ চাহ বাগিচা আছে (তালিকা নং ৪)।

অসমত চাহ খেতি কৰা মুঠ এলেকাৰ পৰিমাণ হ'ল ৩০৪,১৩৩ হেক্টৰ। ৰাজ্যখনে বছৰি প্ৰায় ৬৪২ নিযুত কিলোগ্ৰাম চাহ উৎপাদন কৰে। দক্ষিণ চীনৰ চাহ উৎপাদন ক্ষেত্ৰৰ পিছতে অসম পৃথিৱীৰ দ্বিতীয় বৃহৎ চাহ উৎপাদন ক্ষেত্ৰ। ভাৰতবৰ্ষৰ উচ্চ অঞ্চল যেনে— দাৰ্জিলিং, নীলগিৰি আদি অঞ্চলৰ পৰ্বতৰ ঢালত হোৱা চাহ আৰু তুলনামূলকভাৱে অসমৰ এচলীয়া নিম্ন অঞ্চলত উৎপাদিত চাহৰ মাজত যথেষ্ট গুণগত পাৰ্থক্য দেখা যায়। পৃথিৱীৰ আন ঠাইত উৎপাদিত চাহৰ ৰঙতকৈ অসমৰ চাহৰ ৰং বেছি গাঢ়। এই চাহ সেৱনে অধিক তৃপ্তি দিয়াৰ লগতে সতেজতা আনে যাৰবাবে আন্তৰ্জাতিক বজাৰত অসমৰ চাহে

এক সুকীয়া স্থান দখল কৰিছে। দক্ষিণ চীনৰ চাহ উৎপাদন ক্ষেত্ৰৰ পিছতে অসম পৃথিৱীৰ দ্বিতীয় বৃহৎ চাহ উৎপাদন ক্ষেত্ৰ।

বছৰটোত অসমৰ চাহপাত দুবাৰকৈ তোলা হয়। প্ৰথমবাৰ মাৰ্চ আৰু এপ্ৰিল মাহত আৰু দ্বিতীয়বাৰ জুন-জুলাই মাহত তোলা হয়। দ্বিতীয়বাৰ তোলা চাহৰ ৰঙ কাঢ়া আৰু অধিক সোৱাদযুক্ত হয়। আন্তৰ্জাতিক বজাৰতো এইবিধ চাহ অধিক জনপ্ৰিয়।

ঔষধি আৰু সুগন্ধি উদ্ভিদ

অসমৰ পাহাৰীয়া অঞ্চল আৰু বনাঞ্চলত বহু ধৰণৰ ঔষধি উদ্ভিদ আছে। প্ৰায় ৩০০ প্ৰজাতিৰ শাক-বন জাতীয় উদ্ভিদ অসমত পোৱা যায়। শতকৰা ৫ ৰ পৰা ১০ ভাগ গছ-বন বাণিজ্যিকভাৱে উৎপাদন কৰা হয়। ইয়াৰ বহুতো উদ্ভিদৰ ঔষধি গুণ থকাৰ বাবে এনে উদ্ভিদৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি অসমত উদ্ভিদভিত্তিক শিল্পোদ্যোগ গঢ়ি উঠাৰ সম্ভাৱনা অধিক।

উদ্যান শস্য

অসমত উদ্যান শস্যক প্ৰধানকৈ তিনি ভাগত ভগাব পাৰি—

- (১) মুখ্য ফল : আনাৰস, কল, নাৰিকল, কঁঠাল আদি।
- (২) মুখ্য টেঙাজাতীয় ফল : কমলা, নেমু আদি।
- (৩) মুখ্য মহলাজাতীয় ফল : আদা, হালধি, ভোট জলকীয়া, জলকীয়া, জালুক আদি।

অসমত উৎপাদন হোৱা ফল-মূল উৎপাদনৰ পৰিমাণ ৫ নং তালিকাত উপস্থাপন কৰা হৈছে।

তালিকা—১

অসমৰ জিলাসমূহত কৃষি মাটিৰ ব্যৱহাৰ (প্ৰতি '০০০ হেক্টৰত)

ক্রমিক	জিলা	প্ৰকৃত খেতি মাটি	মুঠ খেতি মাটি	একাধিকবাৰ খেতি কৰা মাটি
১	কোকৰাঝাৰ	৮৬.৬	১৭২.৬	৮৬.১
২	ধুবুৰী	১৩৪.৩	১৭৩.১	৩৮৭.১
৩	গোৱালপাৰা	৮০.৮	১২৫.২	৪৪.৫
৪	বৰপেটা	১৫৯.৩	২৫৪.৭	৯৫.৪
৫	মৰিগাঁও	৯২.০	১২৭.৮	৩৫.৮
৬	নগাঁও	২৩৫.৬	২৯৯.৩	৬৩৭.০
৭	শোণিতপুৰ	১৬৫.১	২৭০.৮	১০৫.৭
৮	লক্ষীমপুৰ	১০০.২	২২৩.২	১২৩.০
৯	ধেমাজি	৬৭.৫	১২১.২	৫৩.৭
১০	তিনিচুকীয়া	১০৪.৭	১৪৩.৫	৩৮.৮
১১	ডিব্ৰুগড়	১৩৯.৫	১৬৬.১	২৬.৬
১২	শিৱসাগৰ	১৩৬.৮	১৪৯.৯	১৩.০
১৩	যোৰহাট	১২০.২	১৭৪.৯	৫৪.০
১৪	গোলাঘাট	১১৯.০	১৮২.০	৬২.৩
১৫	কাৰ্বি আংলং	১২৬.৪	২০১.৭	৭৫.৩
১৬	ডিমা হাচাও	২৮.১	৫৪.২	২৬.০
১৭	কাছাৰ	১১৫.১	১৬৩.১	৪৭.৭
১৮	কৰিমগঞ্জ	৭৬.০	১০৪.১	২৮.১

ক্রমিক	জিলা	প্রকৃত খেতি মাটি	মুঠ খেতি মাটি	একাধিকবাৰ খেতি কৰা মাটি
১৯	হাইলাকান্দি	৫০.৩	৭৭.৩	২৭.০
২০	বঙাইগাঁও	৬৭.৬	১০৫.৪	৩৭৮.০
২১	চিৰাং	৪৬.৮	৮৮.৭	৪২.০
২২	কামৰূপ (গ্রা)	১৭৭.৩	১৮৬.৬	৯.৮
২৩	কামৰূপ (ম)	৪৩.৩	৫০.০	৬.৭
২৪	নলবাৰী	৬৭.৭	১২০.৮	৫৩.০
২৫	বাগ্‌সা	৬৬.১	১৩৩.৮	৬৭.৭
২৬	দৰং	১০৩.৮	১৪৫.৬	৪১.৭
২৭	ওদালগুৰি	৯৯.৯	১৫৮.৯	৫৯.০

উৎস : অর্থনীতি আৰু পৰিসংখ্যা সঞ্চালকালয়, অসম

তালিকা—২

অসমত খাদ্য-শস্যৰ উৎপাদন ('০০০ টন হিচাপত)

বছৰ	ধান	যেঁহু	দাইল	মুঠ খাদ্য-শস্য	তৈলজাতীয় (নাৰিকল বাদ দি)
২০০১-০২	৩৮৫৪	৮৫	৬৬	৪০২৩	১৫৬
২০০২-০৩	৩৭৩৮	৭৮	৬০	৩৮৯৪	১৪৯
২০০৩-০৪	৩৮৮০	৭৩	৬৩	৪০৩৪	১৫৭
২০০৪-০৫	৩৪৭০	৬৮	৬১	৩৬১৭	১৪৬
২০০৫-০৬	৩৫৫২	৫৪	৫৬	৩৬৮০	১১৪
২০০৬-০৭	২৯১৬	৬৭	৫৯	৩০৬০	১৩৪
২০০৭-০৮	৩৩১৯	৭১	৬১	৩৪৬৮	১৩৯
২০০৮-০৯	৪০০৯	৫৫	৬২	৪১৪২	১৪১
২০০৯-১০	৪৪০৯	৬৫	৬৬	৪৫৫৭	১৪৭
২০১০-১১	৫০৩৩	৫৬	৭২	৫১৭৮	১৫৯
২০১১-১২	৮৭১৬	৪৯	৭৩	৪৮৫৭	১৫৬
২০১২-১৩	৫১২৮	৪৪	৮৪	৫২৭৯	১৮৭
২০১৩-১৪	৫১৯৩	৪০	১০৪	৫৪১৮	১৮৬
২০১৪-১৫	৫২২৩	২৯	১১১	৫৪৫৯	২০৬

উৎস : অৰ্থনীতি আৰু পৰিসংখ্যা সঞ্চালকালয়, অসম

তালিকা—৩

অসমত ঋতু অনুসৰি ধানৰ উৎপাদন (কিলোগ্রাম/প্রতি হেক্টৰত)

বছৰ	শৰৎ ঋতুৰ ধান	শীতকালৰ ধান	গ্ৰীষ্মকালৰ ধান
২০০৪-০৫	৬৬৭	১৫৯৮	১৯৫৯
২০০৫-০৬	১০১৬	১৫৪৩	১৭৮০
২০০৬-০৭	৮৯৯	১৩২১	১০১৭
২০০৭-০৮	৯৯৯	১৩৮০	২২৬৭
২০০৮-০৯	১০৮৪	১৬৪১	২১৩৩
২০০৯-১০	৯৮২	১৮৯৪	২১৮০
২০১০-১১	১১৫৫	১৯৯৩	২৫৭৭
২০১১-১২	১২৪২	১৭৮৫	২৭৪৪
২০১২-১৩	১৩১৭	১৯৯৮	২৯৬৫
২০১৩-১৪	১৩৪০	২০০২	২৯৮১
২০১৪-১৫	১৪৫৪	২০০৫	২৯৪০

উৎস : অর্থনীতি আৰু পৰিসংখ্যা সঞ্চালকালয়; অসম

তালিকা—৪

অসমৰ চাহ বাগিচাৰ সংখ্যা, চাহ খেতি এলেকা আৰু উৎপাদন (কিলোগ্রাম/প্রতি হেক্টৰত)

বছৰ	বাগিচাৰ সংখ্যা ১০.১২ হেক্টৰতকৈ ডাঙৰ	চাহ খেতিৰ অঞ্চল (’০০০ হেক্টৰ)	মুঠ উৎপাদন (’০০০ কিঃ গ্রাঃ)
২০০৭	৮২৫	৩১১.৩	৫১১৮৮৫
২০০৮	৭৬০	৩২১.৪	৪৮৭৪৯৭
২০০৯	৭৬০	৩২১.৭	৪৯৯৯৯৭
২০১০	৭৬০	৩২২	৪৮০২৮৬
২০১১	৭৬৫	৩২২	৫৮৯১১০
২০১২	৭৮৮৫৬	৩২২	৫৯০১২০
২০১৩	৬৯২২০	৩২২	৬২৯০৫০
২০১৪	৭৭৭১০	৩০৪	৬১০৯৭০
২০১৫	৮৩৫৬৬	৩১৬	৫২৬১৮৫
২০১৬	৮৫৩৪৪	৩০৪	৬৪২১৮০

উৎস : টি ব’ৰ্ড, ইণ্ডিয়া, ২০১৭

তালিকা—৫

অসমত ফলৰ উৎপাদন ২০১২-১৩ আৰু ২০১৩-১৪
ফলৰ উৎপাদন ('০০০ মেট্ৰিক টন)

ফল	২০১২-১৩	২০১৩-১৪
কল	৮৩৭.০	৮৫৭.৭
আনাৰস	২৬৯.০	২৮৮.৬
অমিতা	১৭৫.৫	১৪৯.১
মধুৰিআম	১০৫.৮	৪৩.৮
নেমু	১২৫.৯	১০৩.৫
লিচু	৪৯.৬	৪৮.১
কাঁঠাল	২২৪.২	১৯২.৫
আম	৫৫.৩	৪৪.৬
কমলা	১৯৫.৮	১৮৮.৮
অন্যান্য	৩৬.৮	৩৩.০
মুঠ	২০৭৩.৮	২০২৫.৪

উৎস : পৰিসংখ্যা হাতপুথি, ২০১৪